

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: Dışişleri

Tarih: 10/7/2024 Saat :

Stenograf:

Kayıt: Dışişleri

Uzman:

Sayfa :6

varsa Sayın Bakan Yardımcımıza söz veriyorum veya ilgili kurum temsilcilerimize.

Buyurun lütfen.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURHANETTİN DURAN – Sayın Başkanım...

BAŞKAN FUAT OKTAY – Ben bu arada bir kez daha size hayırlı olsun demek istiyorum. Bakan Yardımcımızın da zannediyorum Komisyonumuza ilk gelişi, tekrar hayırlı olsun size de.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURHANETTİN DURAN – Evet, teşekkür ederim efendim.

Sayın Başkanım, kıymetli milletvekilleri; Dışişleri Bakan Yardımcısı olarak gündeme getirilen 12 tane anlaşmayla ilgili buradayım. Zatıalilerinizin sormuş olduğu konu savunma sanayisiyle ilgili konuda cevabı ilgililer verecekler.

Buyurun.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Buyurun lütfen.

Mustafa Şeker, kendinizi tanıtarak başlarsanız memnun oluruz.

SAVUNMA SANAYİİ BAŞKAN YARDIMCISI MUSTAFA MURAT ŞEKER – Tabii.

Sayın Başkanım, çok değerli milletvekillerimiz; bugün sizlere konuyla ilgili bilgi arz edeceğim. Tabii, konunun neşet ettiği konu geçen Komisyon toplantısında savunma sanayisi iş birliği anlaşmaları gündeme geldiği için konu gündeme gelmiş, öncelikle kısa bir savunma sanayisi iş birliği anlaşması nedir, niçin yapıyoruz bu anlaşmayı; kısa bir giriş yapmak istiyorum. Savunma sanayisi iş birliği anlaşmaları çok bağlayıcılığı olmayan

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: Dışişleri

Tarih: 10/7/2024 Saat :

Stenograf:

Kayıt: Dışişleri

Uzman:

Sayfa :7

çerçeve anlaşma, ilgili ülkeyle aslında savunma sanayisinde ilişkilerimizi geliştirme amacıyla yaptığımız anlaşmalar. Bu anlaşmalar bizim için bir fırsat, bir araç, o ülkeyle ilgili makamlarla diyalogumuzu arttırma, görüşmelerimizi arttırma, ziyaretleri arttırmak için oluşturduğumuz bir mekanizma. Bu anlaşma çerçevesinde yılda en az bir defa bir toplantı ya bizim ülkemizde ya da ilgili ülkede gerçekleştiriliyor. Bu toplantılar eğer ülkemizde ise ilgili muhatap ülkeden gelen makamlar, askerî temsilciler ağırlanıyor, onlar ülkemizin kabiliyetleriyle ilgili firmalarımızın sunumları ve tesis gezileri, gerekiyorsa da demo faaliyetleri yürütülüyor, bu şekilde ürünlerimizin ihracatına yönelik bizler için güzel bir araç oluyor; bu savunma sanayisi iş birliği anlaşmalarını bu anlamda önemsiyoruz. Tabii, bu anlaşmalar içerisinde birtakım şeyler var, bunların hepsi yapılacağı anlamına gelmiyor, bunlar somut projeye dönüştükçe her bir proje bazında özel olarak inceleniyor, değerlendiriliyor, bu kapsamda bunlarla ilgili kararlar alınıyor.

İhracatla ilgili kararlar 5201 sayılı bir Kanun'umuz var, oradan başlıyor. 5201 sayılı Kanunu'muz aslında ihracata tabi yani kontrole tabi silah, mühimmat gibi ürünlerin nasıl kontrol edileceğine ilişkin bir Kanun, Millî Savunma Bakanlığımıza yetki veriyor. Bu Kanun'a istinaden de Millî Savunma Bakanlığımızın Bakanlar Kurulu kararıyla çıkarttığı bir yönetmelik söz konusu, o da 2007 yılında çıkmış bir yönetmelik. Bu yönetmelikte de bunun nasıl işletileceği bütün detaylarıyla anlatılmış durumda. Şimdi, bu girişten sonra ilgili ülkelerle yaptığımız çalışmalarda ortak üretim, teknoloji transferi gibi konular nasıl karara bağlanıyor, bununla ilgili bir bilgi arz etmek istiyorum. Firmalarımız bir ülkede iş geliştirmek istiyorlarsa o ülkede

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: Dışişleri

Tarih: 10/7/2024 Saat :

Stenograf:

Kayıt: Dışişleri

Uzman:

Sayfa :8

bir ihracat faaliyeti yapmak istiyorlarsa bu Kanun ve yönetmelik çerçevesinde Millî Savunma Bakanlığı...

BAŞKAN FUAT OKTAY – Mustafa Bey, mikrofonunuz açık değil mi?

SAVUNMA SANAYİİ BAŞKAN YARDIMCISI MUSTAFA MURAT ŞEKER
– Açık Sayın Başkamım.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Masadaki mikrofona gelseniz daha mı rahat olur? Yani biraz sanki ses zayıf geliyor gibi, masadaki herhangi bir mikrofonu kullanabilirseniz daha memnun oluruz.

Teşekkür ediyorum.

SAVUNMA SANAYİİ BAŞKAN YARDIMCISI MUSTAFA MURAT ŞEKER
– Şimdi sesim daha iyi geliyor mu Sayın Başkanım?

BAŞKAN FUAT OKTAY – Buyurun.

SAVUNMA SANAYİİ BAŞKAN YARDIMCISI MUSTAFA MURAT ŞEKER
– Teşekkür ediyorum.

İhracat izniyle ilgili bir firmamız somut bir faaliyet gerçekleştireceği zaman bahsettiğim Kanun ve yönetmelik çerçevesinde Millî Savunma Bakanlığımıza başvuruda bulunuyor yani bu başvuru içerisinde de bu ihracata konu olan ürünü, ilgili ülkeyi, hangi makama satış yapacağını burada belirtiyor. Millî Savunma Bakanlığımız da ilgili yönetmelik doğrultusunda bu satışla ilgili olarak hem Genelkurmay Başkanlığının hem Dışişleri Bakanlığımızın hem de bu ürünle ilgili haklara sahip olmamız vesilesiyle Savunma Sanayii Başkanlığımızın olumlu görüşünü alıyor. Tabii, bütün kurum ve kuruluşlarımız kendi ihtisas alanlarıyla ilgili değerlendirmelerde bulunuyor. Dışişleri Bakanlığımız çok doğal olarak siyasi açıdan bakıyor, Dışişleri Bakanlığımız ilgili ülkeye bir satış yapılıp

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: Dışişleri

Tarih: 10/7/2024 Saat :

Stenograf:

Kayıt: Dışişleri

Uzman:

Sayfa :9

yapılamayacağını Dışişleri Bakanlığımız karar verip bizlere bildiriyor. Yani burada bir örnek verebilirim, işte Hindistan mesela dünyadaki en büyük 5 silah ithalatçısı ülkeden birisi, çok büyük bir pazar, 100 milyar dolara yakın ithalat yapıyorlar ancak tabii, bizim siyasi konjonktür gereği Pakistan'la olan dostluğumuzdan dolayı Dışişleri Bakanlığımız bize hiçbir şekilde Hindistan'a herhangi bir ürün ihracatı için olumlu görüş vermiyor, biz de bu anlamda firmalarımıza herhangi bir izin vermiyoruz ya da işte çok sıcak bir konu Ukrayna savaşı. İşte Ukrayna-Rusya Savaşı'nda da işte bazen değişik talepler oluyor değişik ülkelere, burada da Dışişleri Bakanlığımızın bize ilettiği görüş doğrultusunda mesela biz Ukrayna'ya sadece savunma amaçlı ürünlerin ihracatını gerçekleştiriyoruz ama saldırı amaçlı bir ürünün ihracatına izin verilmiyor gibi birkaç örnekle bunu somut hâle getirebilirim. Bu bilgileri verdikten sonra ihracatına olumlu görüş verilirse tabii Millî Savunma Bakanlığımız ve Genelkurmay Başkanlığımız da askerî ilişkiler açısından buna bakıyor yani ilgili ülkeyle olan askerî ilişkilerimiz yani bu kabiliyetin o ülkeye verilmesi, verilmemesi perspektifinden onlar değerlendiriyorlar.

Ortak üretim, teknoloji transferi gibi konular ise bizim Başkanlığımız tarafından değerlendiriliyor yani burada da tabii değişik boyutlara bakıyoruz. Ürünün hassasiyeti bizler için çok önemli yani ihracata söz konusu olan ürün yani bazen çok basit bir ürün olabiliyor. Diyelim ki işte bir balistik koruyucu yelek ihraç edeceğiz yahut da bir kask ihraç edeceğiz, bunlar çok önemli şeyler değil yani bunlarla ilgili biz çok rahat bir şekilde izinler veriyoruz ama hassas bir ürünümüz ihracat edilecekse orada çok detaylı çalışmalar yapılıyor.

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: Dışişleri

Tarih: 10/7/2024 Saat :

Stenograf:

Kayıt: Dışişleri

Uzman:

Sayfa :10

BAŞKAN FUAT OKTAY – Yani isteyen firma istediği yere, istediği kişiye, istediği ülkeye silah kendi başına satma yetkisi yok, satamaz.

SAVUNMA SANAYİİ BAŞKAN YARDIMCISI MUSTAFA MURAT ŞEKER – Kesinlikle satamaz.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Dolayısıyla gerekli araştırmalar, gerekli izinler verildikten sonra ancak bu mümkün.

SAVUNMA SANAYİİ BAŞKAN YARDIMCISI MUSTAFA MURAT ŞEKER – Evet, tabii, üretim izni yani orada bir üretim yapacaksa da yani satmak tabii bir boyutu, bir ülkeye bir ürünün satılması var ama o ülkede bir üretim yahut da teknoloji transferi söz konusuysa bunlar da ayrıca değerlendiriliyor yani bununla ilgili izinler de ayrıca veriliyor.

Tabii, bundan sonra söyleyeceğim birkaç şey biraz hassas, belki tutanaklara girip girmemesi sizlerin takdirinde Sayın Başkanım ama birkaç örnekle açıklarsak...

BAŞKAN FUAT OKTAY – Ama söylediğiniz şeyler tutanaklara girecektir, dolayısıyla yani girmemesi gerektiği konusu önceden bizim o kararı almamız gerekir, o zaman ona göre açıklamalarınızı yapın.

SAVUNMA SANAYİİ BAŞKAN YARDIMCISI MUSTAFA MURAT ŞEKER – O zaman şu şekilde çok detaya girmeden bilgi vereyim. Yani diyelim ki bir elektronik harp sistemi satılıyorsa verilecekse yani diğer ilgili ülkenin bize olan yakınlığına göre bu ürün bir kere Silahlı Kuvvetlerimize verdiğimiz ürünün aynısını vermiyoruz yani bu bir kere temel bir kuralımız ama muhatap olduğumuz ülkenin dostluk seviyesine göre onlara belki bizim sahip olduğumuz kabiliyetin bir tık altını, biraz daha azaltılmış bir kabiliyetini veriyoruz.

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: Dışişleri

Tarih: 10/7/2024 Saat :

Stenograf:

Kayıt: Dışişleri

Uzman:

Sayfa :11

BAŞKAN FUAT OKTAY – Yok, anladım yani gerekli hassasiyetler de kendi ülke savunması açısından dikkate alınarak bu işler yürütülüyor diyorsunuz.

SAVUNMA SANAYİİ BAŞKAN YARDIMCISI MUSTAFA MURAT ŞEKER – Evet yani bu şekilde hani gerekli kontrolleri yapıyoruz.

Bir diğer soru zannedersen tabii, şu da yapılıyor: Çok hassas ürünlerde o ürünlerin takibi de gerçekleştiriliyor yani o ülkenin hani bu ürünü sattıktan sonra başka bir üçüncü ülkeye satışını yapmayacağına ilişkin taahhüdü de bizler için yeterli olmayabiliyor -hassas ürünler için söylüyorum- yani bazı ürünler var ki yani bunu her ülke yapıyor, üzerine GPS koyuyorsunuz ve o ürünün yerini takip ediyorsunuz. Yani o ürün eğer sizin söylediğiniz yerin dışına çıkartılırsa zaten onu takip ediyorsunuz, bazen yeri geliyor yıllık gidip o ürünler yerinde duruyor mu, envanterde duruyor mu kontrolünü de yapıyorsunuz yani bu gibi tedbirler yapılıyor, onun yanında bazı belki yazılımsal tedbirler de alınıyor.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Bu da zaten yine karşı tarafın bilgisi dâhilinde yapılan şeyler, gizli olarak değil yani anlaşmanın içerisindeki olan şeylerden bahsediyoruz.

SAVUNMA SANAYİİ BAŞKAN YARDIMCISI MUSTAFA MURAT ŞEKER – Tabii ki.

Yani dolayısıyla buradaki şeyimiz böyle ama üretim ve teknoloji transferi konusunda da ayrı bir değerlendirme yapılıyor. Ya, üretim biraz daha az hassas, onu belirtebilirim yani bir üretimin başka bir ülkede yapılıyor olmasına biraz daha olumlu yaklaşıyoruz, oradaki tek bakışımız tabii ekonomik olup olmadığı. Yani oradaki hacim nedir, o ülkenin bizden

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: Dışişleri

Tarih: 10/7/2024 Saat :

Stenograf:

Kayıt: Dışişleri

Uzman:

Sayfa :12

alacağı miktarı ne kadar yahut da o ülke üzerinden başka ülkelere yapabileceğimiz bir satış söz konusu mu ki bunlara bakıyoruz. Mesela işte birkaç örnek vereyim, çok fazla da böyle örneğimiz yok ama mesela ASELSAN'ın Pakistan'da bir telsiz fabrikası var, orada telsiz üretiliyor ama tabii, bunun "know-how"ı bizde yani biz parçaları oraya gönderiyoruz, onlar üretiyor, bazı özel yazılımları onlar geliştiriyor. Şimdi BAYKAR mesela İHA üretiyor, çok sayıda satış yapıyor. Şu ana kadar bir ülkede BAYKAR'ın üretim tesisi var, o da Ukrayna'da yani orada da çok sayıda bir alım olduğu için kurulmuş durumda, şimdi de Akıncı platformuyla ilgili olarak Suudi Arabistan'la görüşme hâlineleler çünkü orada da çok ciddi bir hacim var üretimle ilgili. Tabii, burada baktığımız bir konu da şu: Özellikle Körfez ülkesi gibi finans gücü yüksek olan ülkelerde üretim bizim için anlamlı hâle geliyor çünkü sadece onların ihtiyacı için değil bazı ülkeler bu ürünleri almak istiyorlar ancak finansmanları yeterli olmuyor, özellikle Afrika'daki bazı ülkeler TB2 almak istiyor ya da bizim bir ürünümüzü almak istiyor ancak finansmanı yeterli değil, onun için de bu tür çözümler oluşturuyoruz. Yani körfez ülkesinde üretilip oradan bir üçüncü ülkeye satışı ve onların finansmanı ile satılması bizim için de savunma sanayi ihracatı için önemli bir kabiliyet kazandırıyor.

Tabii, son konu teknoloji transferi yani teknolojinin de oraya verilmesi, o çok daha hassas bir konu. Yani burada çok dikkatli oluyoruz, çok özel değerlendirmelerden geçiyor, hani burada belki birkaç tane artık kardeş diyebileceğimiz ülke ile belli konularda bu tür anlaşmalara izin veriliyor.

Genel olarak bunları özetleyebilirim, ilave detay soru varsa cevaplayacağım.

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: Dışışleri

Tarih: 10/7/2024 Saat :

Stenograf:

Kayıt: Dışışleri

Uzman:

Sayfa :13

BAŞKAN FUAT OKTAY – Teşekkür ediyorum.

Millî Savunma Bakanlığımızın bu konuda ilave bir açıklaması var mı?

MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI TEKNİK HİZMETLER GENEL MÜDÜRÜ

TÜMGENERAL HÜSEYİN DUMAN – Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bakan Yardımcım Celal Sami Tüfekci Bey'in selam ve hürmetlerini arz ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Aleykümselam, teşekkür ederiz.

Sayın Başkanımızın arz ettiği hususlara ilave olarak Sayın Başkanım, biz bütün son kullanıcı belgesi olsun ihracat izinleri olsun bütün bu süreci Dışışleri Bakanlığı ile Genelkurmay Başkanlığımız ve Savunma Sanayii Başkanlığımızla koordine içinde yürütüyoruz. Dışışleri Bakanlığımızın uygun görmediği hiçbir ülkeye ihracat iznini kendi başımıza vermiyoruz, özellikle yerli ve millî olarak üretilmiş harp silah araçlarımız ve teçhizatımız konusunda da Savunma Sanayii Başkanlığımızdan görüş almadan hiçbir ihracat işlemi gerçekleştirmiyoruz.

Geçen toplantıda gündeme gelmiş olan Sayın Başkanım, söz son kullanıcı belgesi taahhüdü yerine gelmemesi durumunda, buna ilişkin bilgi ve belgelerin ortaya çıkması durumunda elimizdeki enstrümanlar Dışışleri Bakanlığıyla koordineli olarak yapılacak işlemler konusunda ortak bir mutabakat arayışımız oluyor, verilen harp silah aracının sadece kendisi değil aynı zamanda idame işletme safhasında, yedek parça ihtiyaçları konusunda karşılıklı bağımlılık devam ettiği için o ülkeye ihracat izinlerini askıya almak suretiyle yaptırım uygulamak ve bunu Dışışleri Bakanlığı ne zamana kadar devam ettirin derse o zamana kadar devam ettirme konusunu

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: Dışışleri

Tarih: 10/7/2024 Saat :

Stenograf:

Kayıt: Dışışleri

Uzman:

Sayfa :14

beraber yürütüyoruz.

Arz ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Teşekkür ediyorum.

Benim merak ettiğim bir konu var. Şimdi, biz kendi silahlarımız, kendi satış konularımızla ilgili hassasız, Komisyonumuzdan da bununla ilgili sorular geldi, ben teşekkür ediyorum. Dolayısıyla Türkiye'nin ileriki aşamalarda herhangi bir sıkıntıya düşmemesi anlamında önemli ama aynı zamanda başkalarının ürettiği silahların Türkiye'ye karşı kullanılması söz konusu. Bizim gösterdiğimiz bu hassasiyeti diğer ülkeler göstermiyor mu yani Amerika Birleşik Devletleri'nin silahlarının bize karşı kullanıldığını biliyoruz, Rusya'nın ürettiği silahların bize karşı kullanıldığını biliyoruz, Avrupa ülkelerindeki birçok ülkelerin ürettiği silahların terör örgütleri tarafından bize karşı kullanıldığını biliyoruz; aynı hassasiyeti onlar göstermiyorlar mı veya onlarınki niye gündem olmuyor da biz bu kadar hassas olmamıza rağmen Türkiye'ninki çok farklı şekilde spekülasyonla açıklamalarla gündem oluyor? Bu konuyla ilgili Sayın Duran, siz de isterseniz cevap verebilirsiniz, bir görüşünüz var mı?

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURHANETTİN DURAN – Efendim, bu tür...

BAŞKAN FUAT OKTAY – Yani hatırlarsanız bu ilk İHA'ların, SİHA'ların satılması aşamasında "Türk SİHA'ları vurdu." şeklinde çok yoğun kullanılıyordu, o zaman bizim de itirazımız vardı: "Türk SİHA"sı diye bir şey olamaz, bir yerin vurulduğu zaman "Amerikan F-16'sı vurdu şurayı." veya şimdi İsrail sivilleri öldürdüğü zaman kimin şeyiyle öldürüyor? "Amerika'nın şu bombasıyla bilmem kimin şu bombasıyla öldürüldü." diye kimse bu

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: Dışışleri

Tarih: 10/7/2024 Saat :

Stenograf:

Kayıt: Dışışleri

Uzman:

Sayfa :15

açıklamayı yapmıyor, bunu da sorgulamıyor. Çok ilginç şekilde Türkiye'nin bu konuda sorgulanıyor olmasını da ben bu vesileyle yani farklı saiklerle bir algı oluşturma çabası olarak da değerlendirdiğimi ifade etmek isterim. Yani diğer ülkelerle ilgili görüşlerinizi de öğrenmek isterim yani Türkiye'ye karşı kullanılan silahlar özellikle terör örgütleri tarafından.

KAMİL AYDIN (Erzurum) – Buna bağlı olarak Kanada'nın da bir ambargosuna maruz kaldık.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Evet...

YUNUS EMRE (İstanbul) – Sayın Başkanım, ben de bir soru ekleyebilir miyim.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Estağfurullah, buyurun.

YUNUS EMRE (İstanbul) – Teşekkürler.

Hoş geldiniz tabii öncelikle.

5201 sayılı Yasa'ya referansta bulundunuz, ben de siz söyledikten sonra baktım, 2004 yılında kabul edilen bir Kanun olduğunu anladım denetim meselesiyle ilgili. Yani uygulama bakımından tabii herhâlde şöyle bir değişiklik oldu: 2004'ten günümüze Türkiye'de savunma sanayisi alanında çok ciddi değişimler oldu ve tabii hani ihracat kapasitesinde de anladığım kadarıyla bildiğim kadarıyla çok ciddi bir değişim oldu. O nedenle bu mevzuat acaba böyle bir denetimin yapılabilmesi bakımından yeterli durumda mıdır, karşılaşılan pratik sorunlar var mıdır, bu konuyu sormak istiyorum.

İkincisi ise Dışışleri Bakanlığının görüşlerine başvurduğunuzu açıklamıştınız ama eğer yanlış anlamadıysam bu daha çok hani Türkiye'nin dış politikası, dış politika öncelikleri, çıkarları bakımından değerlendirmeleri

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: Dışışleri

Tarih: 10/7/2024 Saat :

Stenograf:

Kayıt: Dışışleri

Uzman:

Sayfa :16

içeriyor ve o ÷lkeyle ikili ilişkiler bakımından. Ama acaba bu değerlendirmelerin içerisinde dâhil midir diye merak ettiğim iki husus var: Birisi, kimi tabii çok siyasi istikrar problemi yaşayan ÷lkeler oluyor, sık sık birtakım darbe girişimleri olan, darbeler gerçekleşen, yönetimlerin değiştiğı ve tabii bu değişen yönetimlerin politika değişikliklerinin de ilk bahsettiğiniz Türkiye'nin dış politika öncelikleri bakımından bir değişimi beraberinde getirebileceğini düşünebiliriz. Özetle bu da acaba değerlendirmelerin içerisinde mi yani bir ÷lkede ciddi bir istikrar problemi görülüyorsa darbe ya da darbe tehlikesi gibi meseleler varsa bu değerlendirmelerin içerisinde bu var mıdır ki yakın zamanda böyle örnekler olduğunu da basında okumuştuk. Yine bu kapsamda da bu sorunun içerisinde de bir de tabii yani kimi durumlarda bu ihraç edilen silahlarla insanlığa karşı suç niteliğinde olabilecek saldırılar da gerçekleştirilebilir, bu da acaba bu değerlendirmelerin içerisinde mi, geçmişte böyle örnekler acaba var mı, biliyor musunuz; bunu da sormak istedim.

Teşekkürler.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Ben teşekkür ediyorum.

Sayın Duran, buyurun lütfen.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURHANETTİN DURAN – Sayın Başkanım, öncelikle sizin gündeme getirmiş olduğunuz bu Türkiye'yle ilgili olarak Türkiye'ye karşı kullanılan silahlarla ilgili bu yakından ÷lkemizin takip ettiği bir husustur, bu tür silahlar tespit edildiğinde bunlar ilgili ÷lkelerin temsilcileri davet edilerek bunlardan açıklama istenmektedir. Tabii, bunlar tespit edilse bile süreçleri açısından farklı mazeretlerle de karşılaştığımız görülüyor. Diyelim ki mesela Kaleşnikof gibi çok sayıda olan ve her yerde

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: Dışişleri

Tarih: 10/7/2024 Saat :

Stenograf:

Kayıt: Dışişleri

Uzman:

Sayfa :17

bulunabilecek olan silahların yaygın olduğu, işte kendilerinin satış yapmadıkları, bunlara farklı şekillerde ulaşmış olduğu yönünde değerlendirmeler yapılıyor. Daha net, somut tutanaklarla gösterdiğimiz durumlarda ise bunların çalındığını, kendilerinin satmadığını söyleyerek birtakım bahaneler üretilmektedir ama Komisyon üyelerimiz ve siz emin olun ki biz bu konuları çok yakından takip ediyoruz ve muhataplarımız da çeşitli bahaneler üretmiş olsalar bile bunun bizim tarafımızdan yakın bir şekilde takip edildiğini biliyorlar ve biz de takipçisi oluyoruz.

Türkiye'nin satmış olduğu savunma sanayisine ilişkin konularla ilgili gündeme gelen haberler sizin de çok yerinde işaret ettiğiniz gibi aslında biraz ülkelerin konumuna dair yapılmış haberlerle dezenformasyonlarla ortaya çıkıyor. Yani ülke ismi vermek istemiyorum ama bizimle rekabet hâlinde olan bazı ülkelerin özellikle bunu çok kullandıklarını görüyoruz. Bizim temin etmiş olduğumuz savunma sanayisi silahlarının uluslararası kurallar ve angajman kurallarına dikkat edilmesi yönünde satış sözleşmelerimizde çok açık hükümler mevcuttur ve bunu teyit altına alıyoruz.

SAVUNMA SANAYİİ BAŞKAN YARDIMCISI MUSTAFA MURAT ŞEKER

– Sayın Vekilim, belki hani küçük bir ekleme de ben yapabilirim.

Dışişleri Bakanlığımızın tabii hassas değerlendirmesi var ama siz de takdir edersiniz ki bir anlaşma yapıyoruz, uluslararası anlaşma ve bizim taraftan da yani en azından o ülkedeki istikrar çok önemli yani o gözle bakıyoruz. Nihayetinde bununla ilgili bir para akışı olması gerekiyor ya. O

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: Dışişleri

Tarih: 10/7/2024 Saat :

Stenograf:

Kayıt: Dışişleri

Uzman:

Sayfa :18

ülkede istikrar yoksa zaten biz oraya satış yapmıyoruz yani paramızı hani düzgün bir şekilde alamayacağımız bir ülkeyle işbirliğine ya da bir satış ortamına girmiyoruz zaten. Biz de en başından firmalarımızı o şekilde yönlendiriyoruz. Ha, istikrarlı hani bizimle anlaşmasını yapacak ve anlaşmasına uyacak, belki de geçmiş itibarı güçlü ülkelerle çalışmaya çalışıyoruz yani her ülkeye de hani gidip bu şekilde bir satış yapma çabası içerisinde olmuyoruz.

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) – Sayın Başkan...

BAŞKAN FUAT OKTAY – Buyurun lütfen.

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) – Sorularımı sormadan önce geniş bir soruyla başlamak istiyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Ama gündemimize daha geçmedik, bir açıklama daha alacağız, belki de hiç gündeme geçmeden bugünkü toplantı bitebilir böyle giderse.

Buyurun.

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) – Yok, yok, bu gündemle ilgili değil ama hani Savunma Sanayiinden gelen bazı beyanlara karşılık gördüğüm çelişkili bazı şeyler vardı, bunları teyit etmek istiyorum.

“Anlaşma yapmadan önce satış yapmıyoruz.” dediniz, doğru mu?
“Bunlarla belli askeri çerçeveler, çerçeve anlaşması imzalanmadan yani ülkemizden, işte Dışişleri Bakanlığından, bu Komisyondan, bu Genel

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: Dışişleri

Tarih: 10/7/2024 Saat :

Stenograf:

Kayıt: Dışişleri

Uzman:

Sayfa :19

Kuruldan bu çerçevede anlaşmaları çıkmadan önce bir satış yapmıyoruz.” dediniz, doğru mu?

SAVUNMA SANAYİİ BAŞKAN YARDIMCISI MUSTAFA MURAT ŞEKER – Firmalarımız bir ülkede satış yapabilmek için ilgili makamlarımızdan öncelikle Millî Savunma Bakanlığımıza başvuruyorlar, Millî Savunma Bakanlığımız Genelkurmay Başkanlığımız, Dışişleri Bakanlığımız ve bizimle koordine ediyor. Bu satışın uygun olup olmadığına devlet olarak karar verdikten sonra firmamıza izin veriyoruz “Sen bu ürünü bu ülkeye satabilirsin.” diye. Ondan sonra firmamız o ülkede satışla ilgili teklifti, işte sözleşmeydi gibi süreçleri yürütüyor. Bizden izin almadan böyle bir şeye giremiyor.

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) – Anlaşma zorunluluğu yok mu?

SAVUNMA SANAYİİ BAŞKAN YARDIMCISI MUSTAFA MURAT ŞEKER –Yok.

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) – Çünkü şu olaya getireceğim, sizin de haberdar olduğunuz muhtemelen yani umuyorum ki inceleme yaptınız: 18 Mart 2024’te Somali’deki TB2 “drone”larıyla öldürülen 23 tane siville ilgili dosyadan haberdarsınızdır, zaten size gelmiştir ama Türkiye ile Somali arasında savunma ve ekonomi işbirliği anlaşması Şubat 2024’te imzalanıyor ancak TB2 “drone”lar Somali’deki havalimanında 12 Eylül 2022’de görülüyor yani anlaşmadan iki yıl önce. Nasıl olmuş bu?

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: Dışişleri

Tarih: 10/7/2024 Saat :

Stenograf:

Kayıt: Dışişleri

Uzman:

Sayfa :20

SAVUNMA SANAYİİ BAŞKAN YARDIMCISI MUSTAFA MURAT ŞEKER

– Anlaşmalar birbirinden bağımsız. Satış yapmamız için o anlaşmanın olması gerekmiyor yani bir ülkeyle o anlaşma olmadan da satış yapabiliriz yani bunlar birbirleriyle ilişkili şeyler değil.

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) – Peki, o zaman bu TB2 “drone”larının kullanımı takibi veya bunların karışacağı olaylarla ilgili firmanın veya işte Savunma Sanayii Başkanlığının veya Savunma Bakanlığının dâhiliyeti nedir tam olarak? Onların insafına mı kalıyor Somalililer?

SAVUNMA SANAYİİ BAŞKAN YARDIMCISI MUSTAFA MURAT ŞEKER

– Şöyle: Biz firmadan satış sırasında son kullanıcı belgesi istiyoruz ilgili ülkeden. Bir ürünümüzü herhangi bir ülke satarken o ülkeden bir son kullanıcı belgesi gönderiyoruz, onu doldurup bize vermelerini istiyoruz. O da Millî Savunma Bakanlığımız tarafından onaylanıyor. Bu belgede istenen şey bunun üçüncü bir ülkeye satılmayacağıyla ilgili taahhüt alıyoruz aslında yani benim o ülkeye sattığım bir ürünü onun başka bir gruba, başka bir ülkeye, başka bir terör örgütü gibi bir yere devretmesini engellemeye çalışıyoruz. Diyoruz ki: “Bu ürünü sadece sen kullanabilirsin, senin dışında herhangi bir yere bunu devredemezsin, kullandırtamazsın.” Bunun taahhüdünü alıyoruz.

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) – Peki, aracı firmalar satabiliyor mu? Örneğin “Sağlam” diye bir firma var, Savunma Bakanlığından satın

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: Dışişleri

Tarih: 10/7/2024 Saat :

Stenograf:

Kayıt: Dışişleri

Uzman:

Sayfa :21

alıyor ama gidiyor, Afrika'da dilediği yere satıyor.

SAVUNMA SANAYİİ BAŞKAN YARDIMCISI MUSTAFA MURAT ŞEKER

– Yok, öyle bir şey yok, öyle bir şey olmaz.

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) – Ama iddianame okudum dün, oturdum bununla ilgili “By Sağlam” denen firmanın aldığı askerî birçok teçhizatı götürüp Afrika'da sattığına dair iddianamede okudum.

BAŞKAN FUAT OKTAY – İddianameden yola çıkarak tabii yani burada ilgili bakanlığın veya kurumun iddianameye cevap vermesi diye bir şey doğru olmayabilir.

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) – Yok, yok, teyitli bilgiler. Yani hüküm de giymiş bu beyefendi, madem hani iddianame şey görmüyor o hâlde. Bu beyefendi bu suçlardan ötürü hükümde giymiş, bu silahları agresif taraflarla paylaştığı ve bu şekilde faaliyette bulunduğu için hükümde giymiş bu yapı. O yüzden soruyorum, ikna olmadım yani.

ZAFER SIRAKAYA (İstanbul) – Bu konudan mı hüküm giymiş?

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) – Evet yani Savunma Sanayiiyle birlikte iş yaparken Savunma Sanayiinden aldığı teçhizatları hem ajanlık faaliyetleri hem espionaj faaliyetleri yürütmek için kullandığı için hüküm giymiş birisi, evet.

SAVUNMA SANAYİİ BAŞKAN YARDIMCISI MUSTAFA MURAT ŞEKER

– Sayın Vekilim, hani sadece şunu belirtebilirim: Biz ihracat iznini onun

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: Dışışleri

Tarih: 10/7/2024 Saat :

Stenograf:

Kayıt: Dışışleri

Uzman:

Sayfa :22

üreticisine veriyoruz. Zaten bu işi ihracatı yapan, bu ürün hangi ürüne yani bir elektronik harp sistemiyse ASELSAN'a veriyoruz, bir GÖKBAY helikopteri satılacaksa TUSAŞ'a veriyoruz, İHA satılacaksa belki Baykar'ın ki ya da TAİ'nin ki hangisiyse o firmaya izin veriliyor. Kime izin verdiyse o firma o izne istinaden o satışı gerçekleştiriyor yani onun dışında birisinin bu ürünü alıp satabilmesi...

BAŞKAN FUAT OKTAY – Onun dışında herhangi bir şey varsa da zaten hüküm giyiyor diyorsunuz. Müeyyidesi var yani şey değil.

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) – Beyefendi hüküm giydi ama tahliyle birlikte hüküm giydi, on altı yıl ceza alıp aramıza döndü. O yüzden hükümden çok ikna olamıyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Evet, tüm soruları alsak, bu kısmı bitirsek.

CEMALETTİN KANİ TORUN (Bursa) – Sayın Başkan...

BAŞKAN FUAT OKTAY – Buyurun Cemalettin Bey.

CEMALETTİN KANİ TORUN (Bursa) – Teşekkür ederim.

Somali'yle ilgili kısımda hani üstüme vazife değil ama geçmişte biz benim büyükelçi olduğum dönemde bir anlaşma imzalamıştık, Savunma İşbirliği Anlaşması, belki eski anlaşmaya binaen yapılmıştır, ona bir şey demiyorum.

Benim sorum sadece 2 ülkeyle ilgili, o da iç savaşın hâlihazırda devam ettiği 2 ülke; biri Etiyopya, biri Sudan. Etiyopya'da Tigray bölgesine yönelik

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: Dışişleri

Tarih: 10/7/2024 Saat :

Stenograf:

Kayıt: Dışişleri

Uzman:

Sayfa :23

Türk SİHA'ları kullanıldı diye haberler çıktı, gerçeğini bilmiyoruz ama Türkiye Etiyopya'ya İHA, SİHA satıyor mu onu öğrenmemiz mümkün mü? Çünkü orada basbayağı bölgeye yönelik bir iç savaş var.

İkincisi de Sudan'da askerî yönetim bölündü biliyorsunuz, bir bölüm başka yani Hızlı Destek Birlikleri adlı diğer gruba karşı ciddi bir savaş yürütüyor. Burada da hükûmeti kontrol eden -şu anda Port Sudan'a gitti hükûmet- o kısma yönelik, onlara yönelik bir satış oldu mu? Onlardan bu konuda bir talep olduğunu duymuştuk. Bu konuda bilgi verirseniz memnun olurum.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Teşekkür ediyorum.

OĞUZ KAAN SALICI (İstanbul) – Sayın Başkan...

BAŞKAN FUAT OKTAY – Sayın Salıcı...

OĞUZ KAAN SALICI (İstanbul) – Öncelikle teşekkür ediyorum. Bu konunun Dışişleri Komisyonunda konuşuluyor olması kıymetli.

Benim daha önceki Komisyon toplantılarından bir tanesinde dile getirdiğim bir örnek vardı. Örnek şöyle yani bütün modeller elimde yok şu anda ama özetleyeyim: İstanbul'da bulunan "Assuva Savunma Sanayi" diye bir firma Kore'ye "drone" satıyor, "drone" silahsız. Bunu satan firmanın sahibi kabul ediyor, bununla ilgili bir gazetecilik yapılıyor ve kendisiyle bir röportaj yapılıyor, bunu kabul ediyor ve aynen şöyle söylüyor: "Ben Kore'ye sattım." Kore'ye satmış olduğu "drone" bir şekilde Hamas'ın eline geçiyor,

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: Dışişleri

Tarih: 10/7/2024 Saat :

Stenograf:

Kayıt: Dışişleri

Uzman:

Sayfa :24

İsrail'e yönelik 7 Ekim saldırılarında silah eklenmiş, mühimmat eklenmiş şekilde kullanılıyor yani ilk satışta mühimmat yok, SİHA değil bir "drone" ve satan firmanın da şöyle bir şeyi var: "Benim orada bayim var, ben bunu bayime satıyorum, onun daha sonra nereye gideceğini benim kontrol etme şansım yok." Yani bir şey açısından bakarsak ifadesi makul yani bunu bir ticari faaliyet olarak görüyor. Şimdi hani sizin açıklamalarınızdan benim gördüğüm, anladığım herhangi bir şekilde bir ülke yani Türkiye'den başka bir ülkeye silah satışı gerçekleşirken orada mevzuatta ya da denetimde bir eksiklik olmadığını ifade ediyorsunuz. Şimdi, bu örnek başka bir örnek yani bu örnek sizin ifade ettiklerinizin dışında bir örnek. Buna benzer vakalarla karşılaşıyor mu ya da karşılaşıyor ise -ortada bir örnek var zaten- hani burada bizim tutumumuz ve siyasi sorumluluğumuz ne oluyor, ülke olarak siyasi sorumluluğumuz ne oluyor? Onu bir ifade ederseniz memnun olurum.

Bir diğeri: Baykarın Ukrayna'da üretimi var, doğru. Şimdi, savaş bölgesi. Savaş bölgesinde yani Rusya'nın bilerek, bilmeyerek, kazara bu üretim tesisini vurma riski var mı? Yani bunu nasıl değerlendiriyor, Bakanlık en azından bunu nasıl değerlendiriyor? Umarım tabii böyle bir şey olmaz ama böyle bir şey daha önce de olmadı muhtemelen. Böyle bir şeyi, muhtemelen böyle bir riski göz önünde bulunduruyordur Bakanlık diye düşünüyorum.

Onun dışında Savunma Sanayii Başkanlığına dair vermiş olduğumuz

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: Dışişleri

Tarih: 10/7/2024 Saat :

Stenograf:

Kayıt: Dışişleri

Uzman:

Sayfa :25

soru önermeleri, daha önce dile getirdiğimiz konular var ama hani gördüğüm kadarıyla mesele burayla sınırlı olursa daha şey olacak.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Yani daha anlamlı olur yani çerçeve...

OĞUZ KAN SALICI (İstanbul) – Tabii, tabii yani iç işleyişine dair bayağı bir eleştirim var, onları hariç duyuyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Evet, gerekirse onu başka bir zaman, başka bir çerçevede tekrar görüşebiliriz.

SAVUNMA SANAYİİ BAŞKAN YARDIMCISI MUSTAFA MURAT ŞEKER – Sayın Vekilim, ben “drone”la ilgili bir bilgi vereyim Assuva firması için.

Tabii, öncelikle şunu söylemem lazım: Bu kanunla aslında bir kontrole tabi liste diye bir listemiz var yani her şey ihracat iznine tabi değil. Yani o listede olan şeyler bu prosedüre giriyor. Eğer o listenin dışındaysa, hele özellikle bu küçük “drone”lar ve silahsızsa belki o listede olmayabilir, emin değilim, onu belki işte Hüseyin Duman Generalimiz de burada, o da kontrol eder. Hani öyle bir şey olmuş olabilir, şeyini bilmiyorum ama sadece şunu söyleyeyim: Yani siz şu anda girin Alibaba’dan o “drone”un yani bir kamikaze “drone”un bütün parçalarını sipariş edip evde yapabilirsiniz yani bu malzemeler geliyor, yapılabilir, maalesef yani geldiğimiz, dünyanın geldiği teknoloji çağında böyle bir gerçek var, hani bunu da engellemek çok mümkün değil. Hani, herhangi bir kişi Alibaba’ya girip, siparişini verip bir “drone”un silahlısını da yapabiliyorsunuz, istediğinizi yapabiliyorsunuz, böyle bir

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: Dışişleri

Tarih: 10/7/2024 Saat :

Stenograf:

Kayıt: Dışişleri

Uzman:

Sayfa :26

şeydeyiz.

Yani Baykarın Ukrayna'daki üretim tesisleriyle ilgili şunu söyleyebilirim: Ya, bu tesis savaştan önce kurulmuş bir tesis, onu öncelikle belirtmek istiyorum yani savaştan sonra kurulmuş bir tesis değil. Bu savaş, Rusya'yla olan savaş... Çok önceden Ukrayna ile BAYKAR arasında yapılan bir anlaşma çerçevesinde orada kurulmuş bir tesis, hani oradaki o tesisi koruma görevi Ukrayna'ya ait, hani bize ait değil çünkü tesis onların. Yani bu tesisi biz onlara veriyoruz, bizim tesisimiz değil orası, artık o Ukrayna Hükûmetinin yetkisinde diye değerlendiriyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Teşekkür ediyorum.

MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI TEKNİK HİZMETLER GENEL MÜDÜRÜ
HÜSEYİN DUMAN – Sayın Başkan...

BAŞKAN FUAT OKTAY – Buyurun lütfen.

MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI TEKNİK HİZMETLER GENEL MÜDÜRÜ
HÜSEYİN DUMAN – Tümgeneral Duman.

Sayın Başkanım, sayın milletvekilimizin sorduğu ilk soruyla müsaadenizle başlayayım.

Son sekiz yılda savunma sanaysi sektöründe çok büyük bir atılım gerçekleşti. Tesis güvenlik belgesine sahip firma sayısı 6 kat arttı, üretim izin belgesine sahip firmamız 3 kat arttı, savunma sanayisinde çalışan ve kişi güvenlik belgesi soruşturması yürüttüğümüz kişi sayısı da 2,5 kat arttı.

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: Dışişleri

Tarih: 10/7/2024 Saat :

Stenograf:

Kayıt: Dışişleri

Uzman:

Sayfa :27

Tabii, bu artış mevzuatın genel kanun çerçevesinde çok büyük bir değişikliğe ihtiyaç duyulmasa da yönetmelik tarafında biraz daha detaylarda çağımızın ve ihtiyaçlarımızın değiştiği ortamda değişiklik ihtiyaçları doğurdu. Bu kapsamda, mesela biz Covid döneminde yerinde tesis güvenlik belgesi denetimi yapmanın getirdiği sıhhi zorlukları aşabilmek için uzaktan "Zoom" üzerinden kameralarla o tesisin gerekli güvenlik tedbirlerini yerine getirdiğini incelemek için böyle usuller geliştirdik ve bunu mevzuatta yaptığımız değişikliklerde de yansıtabildik.

İkinci husus Sayın Başkanım, Sudan konusunda Dışişleri Bakanlığımızın da talimatıyla iç savaş başladığından bu yana hiçbir ihraç izni verilmemiş durumdadır.

Bunun dışında az önce bahsettiğiniz silahsız "drone" ve model uçak tarzı elektronik araçlar ve hobi araçları sivil kullanım için geliştirilmiş olduğu için bunların halkın erişimine açık olan kısmıyla ilgili herhangi bir izne tabi bir durum söz konusu değildir ancak art niyetli kişiler tarafından bunun askerî amaçlı kullanıma çevrilmesi mümkündür. Zira ilaçlama amaçlı olan "drone"lar şu anda 50-60 kilogram yüke kadar taşıyabilme kapasitesine sahip. Hem ticari hem sivil hem de askerî amaçlı kullanım olanlarda askerî amaçlı olduğu biliniyorsa kesinlikle bizim iznimize tabi ama değilse bu tür modifikasyonlar yapılabilir. Kontrole tabi listede Sayın Başkanım mesela kuru sıkı tabancalar yoktur, yivsiz av tüfekleri yoktur ama daha üstü ve